

စတုတ္ထအခန်း

စိတ်ကောင်း စိတ်ဆိုး ၂-မျိုးလုံး၌ ပါဝင်သော စေတသိက်များ

၁။ ဖဿ	၆။ ဇီဝိတိန္ဒြေ	၁၁။ ဝီရိယ
၂။ ဝေဒနာ	၇။ မနသိကာရ	၁၂။ ပီတိ
၃။ သညာ	၈။ ဝိတက်	၁၃။ ဆန္ဒ
၄။ စေတနာ	၉။ ဝိစာရ	
၅။ ကေဂ္ဂတာ	၁၀။ အဓိမောက္ခ	

[ဆောင်] တွေ့ထိ-တရား၊ ဖဿ ထားလော၊ ခံစား-ဝေဒနာ၊ မှတ်-
 သညာတည်း၊ စေတနာတက်၊ စေ့ဆော်ချက်နှင့်၊ ကေဂ္ဂတာ၊
 တည်ငြိမ်စွာသား၊ မက္ခာနာမ်သက်၊ ဇီဝိန်ဆက်၍၊ မပျက် မပြုန်း၊
 နှလုံးသွင်းကို၊ မနသိ ဆို၏၊ ထိုထိုကြံစည်၊ ဝိတက်မည်ရှင့်၊ အလီလီ
 သုံးသပ်၊ ဝိစာရ မှတ်လော၊ ဆုံးဖြတ် ခိမောက်၊ ရဲစွမ်းရောက်က၊
 ဝီရိယဟု၊ အားရနှစ်သက်၊ ပီတိဆက်၍၊ သက်သက်အာရုံ၊ ပြုလို့
 ရုံမျှ၊ ဆန္ဒသဘော၊ ကောင်း-ဆိုး ရောသည်၊ မှတ်လော တဆယ့်
 သုံးပါးတည်း။

ဖဿ အကြောင်း

အာရုံကို တွေ့ထိခြင်း သဘောသည် ဖဿတည်း။ ထို့ကြောင့် “တွေ့ထိ
 တရား၊ ဖဿ ထားလော” ဟု ဆိုခဲ့ပေသည်။ “တွေ့ထိ” ဟူရာ၌ ကိုယ်ထိ
 လက်ထိမျိုး၊ ပစ္စည်း တခုနှင့်တခု တိုက်မိသော အထိမျိုး မဟုတ်။ စိတ်နှင့်အာရုံ
 တွေ့ကြုံသောအခါ ဓာတ်သဘောအလိုက် ထိခိုက်သလို ဖြစ်လောက်အောင်
 ဓာတ်ခိုက်ခြင်းသာတည်း။ ထိုဓာတ်ခိုက် ဓာတ်ထိ ဓာတ်တွေ့မျိုးသည် တချို့
 အရာ၌ ကိုယ်ထိလက်ရောက် တွေ့ရ ထိရသလောက်ပင် ထင်ရှား၏။

ခွဲဦးအံ့—နာလန်ထစ လူတယောက်သည် သူတပါးတို့ သံပရာသီးစားသည်ကို မြင်ရလျှင် သွားရည်ကျတတ်၏။ ကြောက်တတ်သူသည် သူတပါးတို့ သတ်ပုတ် နေကြသည်ကိုမြင်လျှင် ကြောက်ဒူးထုန်နေတတ်၏။ အရွယ်ရောက်စ မိန်းကလေး များသည် မိမိနှင့်ရွယ်တူ ရုဏ်တူ ယောက်ျားကလေး၏ အဆင်း အသံကို ကြား ရသောအခါ ရင်တွင်း၌ တမျိုးတမည် ဖြစ်တတ်၏။ ယောက်ျားကလေးများ လည်း ဤနည်းဖြစ်တတ်ကြ၏။ ဤသို့ဖြစ်ရာ၌ စိတ်သည် သံပရာသီး စသည်တို့နှင့် ဓာတ်တွေ့ ဓာတ်ထိ ဓာတ်ခိုက်မိသောကြောင့် ခန္ဓာကိုယ်တိုင်အောင် သွားရည် ကျခြင်း၊ တုန်လှုပ်ခြင်း စသည်တို့ ဖြစ်ကြရပေသည်။ ဤ ဓာတ်တွေ့ ဓာတ်ထိ ဓာတ်ခိုက်မိခြင်း သဘောသည် ဖဿသဘောတည်း။

ဤဖဿသည် ကုသိုလ်ဆိုင်ရာ အာရုံကိုလည်း ထိရ၊ အကုသိုလ်ဆိုင်ရာ အာရုံ ကိုလည်းထိရ သဖြင့် စိတ်ကောင်း စိတ်ဆိုး ၂-မျိုးတွင် အမြဲ ပါဝင်ရသော တရားတည်း။ ဥပမာ—ဆားသည် ကောင်းသောဟင်း၌ခတ်လည်းငန်၊ မကောင်း သော ဟင်း၌ ခတ်လည်းငန် သကဲ့သို့တည်း။ နောက်၌ပြမည့် ဝေဒနာ စသော စေတသိက်များလည်း ဤကဲ့သို့ စိတ်ကောင်း စိတ်ဆိုး ၂-မျိုးလုံးတွင် ပါဝင်ရ ကြောင်းကို သတိပြုပါ။ [ကုသိုလ်လည်း မဟုတ်၊ အကုသိုလ်လည်း မဟုတ်သော ဝိပါက်ကြိယာစိတ် ဖြစ်ဖို့လည်း အာရုံ၌ ဖဿ က ထိရသည်သာ။]

ဝေဒနာ အကြောင်း

အာရုံ အရသာကို ခံစားခြင်း သဘောသည် ဝေဒနာတည်း။ ထို့ကြောင့် “ခံစား-ဝေဒနာ” ဟု ဆိုခဲ့သည်။ ရူပါရုံ စသော အာရုံ ၆-မျိုးကို စိတ် အကြောင်း၌ ပြခဲ့ပြီ။ ထိုအာရုံ ၆-ပါးကိုပင် ဣဋ္ဌာရုံ၊ အနိဋ္ဌာရုံ၊ ဣဋ္ဌမဇ္ဈတာရုံဟု ၃-မျိုးစီ ခွဲရာ၏။ ထိုတွင် လူအများတို့ လိုလားတောင့်တအပ် ရှာမှီးအပ်သော အာရုံမျိုးသည် ဣဋ္ဌာရုံ မည်၏။ [ဣဋ္ဌ=လိုလား နှစ်သက် အပ်သော+အာရုံ။] လှသောအဆင်း၊ ကောင်း သော အသံ၊ အနံ့၊ အရသာ၊ အတွေ့ များ နှင့် ကောင်းသောနာမည်၊ ကောင်းသော အဆောက်အအုံ စသည်များတည်း။

လူအများတို့ မလိုလားအပ် မတောင့်တအပ် မရှာဖွေအပ်သော အာရုံသည် အနိဋ္ဌာရုံ မည်၏။ [အနိဋ္ဌ=အလိုမရှိအပ်သော+အာရုံ။] မလှသောအဆင်း၊ မကောင်းသော အသံ၊ အနံ့၊ အရသာ၊ အတွေ့၊ နာမည်၊ အိမ်အိုအိမ်ပျက်

စသော အဆောက်အအုံများတည်း။ အကောင်းဘက်လည်း မပါ၊ မကောင်းဘက်လည်း မပါသော အလယ် အလတ် အာရုံမျိုးသည် ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံ မည်၏။ ရုပ်လည်းမဆိုး-လှလည်းမလှသော အဆင်း စသည်များတည်း။

ဝေဒနာလည်း သုခ၊ ဒုက္ခ၊ သောမနဿ၊ ဒေါမနဿ၊ ဥပေက္ခာ ဟု ၅-မျိုး ရှိ၏။ ထိုတွင် ဣဋ္ဌာရုံများ၌ ကောင်းသော အရသာ ပါရှိ၏။ ထိုကောင်းသော အရသာကို ခံစားသော ဝေဒနာကို သုခဝေဒနာဟု ခေါ်၏။ [သုခ=ချမ်းသာ သော+ဝေဒနာ=ခံစားမှု။] ထို ကောင်းသော အရသာကို ခံစားသောအခါ ဝမ်းပန်းတသာ ခံစားကြရသောကြောင့် သောမနဿဝေဒနာဟုလည်း ခေါ်ရ သည်။ [သောမနဿ = ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာဖြစ်သော + ဝေဒနာ = ခံစားမှု။] ထို သုခသောမနဿဟု ခေါ်ရသော ဝေဒနာများ၏ ဖြစ်ပုံသည် ရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံ စသော ကာမဂုဏ် အာရုံကို တွေ့ကြုံ ခံစားနေသောအခါ ဘုရားအာရုံ တရား အာရုံ စသည်တို့နှင့် တွေ့ကြုံ ရ ၍ ချမ်းသာရွှင်ပျသောအခါတို့၌ ထင်ရှား ပေသည်။

အနိဋ္ဌာရုံများ၌လည်း မကောင်းသောအရသာ ပါရှိ၏။ ထို မကောင်းသော အရသာကို ခံစားသော ဝေဒနာကို ဒုက္ခဝေဒနာ (ဆင်းရဲသော ခံစားမှု) ဟု လည်းကောင်း၊ ဒေါမနဿဝေဒနာ (စိတ်မချမ်းသာသောခံစားမှု) ဟု လည်း ကောင်း ခေါ်၏။ ထိုဒုက္ခဒေါမနဿဝေဒနာတို့ ဖြစ်ပုံများကို ဒေါသစေတသိက် နှင့် စပ်၍ သောက၊ ပရိဒေဝ၊ ဒုက္ခ၊ ဒေါမနဿ၊ ဥပါယာသ ဟူသော နာမည် များဖြင့် ပြခဲ့ပြီ။ [ခန္ဓာ ကိုယ်အတွေ့နှင့် ဆိုင်သော စိတ်၏ ချမ်းသာ ဆင်းရဲကို သုခ-ဒုက္ခဟု ခေါ်၍ မျက်စိ၊ နား၊ နှာခေါင်း၊ လျှာ စိတ်တို့နှင့်သာ ဆိုင်သော ချမ်းသာ ဆင်းရဲကို သောမနဿ ဒေါမနဿဟု ခေါ်သည်။]

ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံ၌ အကောင်းလည်းမထင်ရှား၊ မကောင်းလည်းမထင်ရှားသော အရသာများ ပါရှိ၏။ ထိုအရသာကို ခံစားသော ဝေဒနာကို ဥပေက္ခာဝေဒနာ ဟု ခေါ်၏။ ဤ ဥပေက္ခာဝေဒနာ၏ အာရုံအရသာ ခံစားပုံမှာ မထင်ရှား သောကြောင့် မိမိကိုယ်တိုင် အာရုံ၏အရသာကို ခံစားနေရမှန်း မသိနိုင်ချေ။ သို့သော် နေယင်း၊ ထိုင်ယင်း၊ သွားယင်း၊ လာယင်း များစွာသော အာရုံတွေကို တွေ့ရာ၌ ထို အာရုံအရသာကို ခံစားရမှန်း မသိသာသော ဥပေက္ခာဝေဒနာ တွေကား များစွာ ဖြစ်လျက် ရှိပေသည်။

ဤ ဝေဒနာလည်း ကုသိုလ်ဆိုင်ရာ အာရုံ၏ အရသာကိုလည်း ခံစား၏။ အကုသိုလ်ဆိုင်ရာ အာရုံ၏အရသာကိုလည်း ခံစား၏။ ဤသို့ အကောင်း အဆိုး အာရုံ ၂-မျိုးလုံး၏ အရသာကို ခံစားနိုင်သောကြောင့် “ကမဂုဏ် စည်းစိမ်ကို ခံစားသည်၊ တရားအရသာကို ခံစားသည်” ဟု ဆိုရာ၌ ဤ ဝေဒနာသဘော ဟုချည်း မှတ်ပါ။

သညာ အကြောင်း

မှတ်သားခြင်း သဘောသည် သညာတည်း။ ထို့ကြောင့် “မှတ်-သညာ တည်း” ဟု ဆိုခဲ့သည်။ ဤ မှတ်သားပုံသည် အသိဉာဏ်နည်းပါးသူ၊ ဗဟုသုတ နည်းပါးသူများ၌ ထင်ရှား၏။ ငယ်ရွယ်သော ကလေးကို ဆွေမျိုးများက “ဟောဒီ လူက အဖေ၊ ဟောဒီ လူက အမေ” ဟု ပြကြ၏။ ကလေးက ထိုသူများကို “အဖေ—အမေ” ဟု မှတ်လိုက်၏။ လေယာဉ်ပျံကို ပထမ စ၍ မြင်ရာ၌ “အတောင်က ဘယ်နည်း၊ အမြီးက ဘယ်လို၊ အထည်ကိုယ်က ဘယ်ပုံ” ဟု မှတ်လိုက်၏။ မရောက်ဖူးသောအရပ်ကို ရောက်သွားသော အခါ၌လည်း အထူးအဆန်းဟူသမျှကို မှတ်၏။ ဤသို့ သညာ၏ မှတ်သားမှုတွေ များစွာ ရှိပေသည်။

မှတ်ခြင်း၌ အကျိုး ၂-မျိုး ရ၏။ ဆွေမျိုးများက သညာ၏ မှတ်သားမှု၌ အကျိုး ၂-မျိုး ရ၏။ ဆွေမျိုးများက ကလေးအား “ဤသူဟာ အဖေ” ဟု ပြသောအခါ ကလေး၏ အကျိုး ၂-မျိုး သညာက မှတ်သားသည့်အတွက် ထိုခဏ၌ အဖေမှန်းသိရခြင်း အကျိုး၊ နောင်အခါ “ဤသူဟာ အဖေပဲ” ဟု မှတ်မိခြင်းအကျိုး ၂-မျိုး ရသည်။

မှန်မှန်မှားမှား မှတ်ပုံ သညာသည် ပညာကဲ့သို့ အမှန်ကိုချည်းသိသည် မဟုတ်၊ အမှား ကိုလည်း မှတ်၏။ အမှန်ကိုလည်းမှတ်၏။ တစ္ဆေကြောက်သူသည် ညဉ့်မှောင်မိုက်တွင် ထန်းပင်ငုတ်ကို တစ္ဆေဟု မှတ်ထင်ရာ၌ အမှားကိုမှတ်ခြင်းဖြစ်၏။ မှားယွင်းသော တရားတွေကို တရားမှန်ဟု ထင်မှတ်ကြ ရာ၌လည်း ဒိဋ္ဌိသာမက ဤ မှားသောသညာလည်း ပါဝင်၏။ မှားသောအရာ၌ သညာအမှတ် ကြပ်ကြပ်စွဲနေပြီးဖြစ်သူကို အမှန်သိအောင်ပြုပြင်ဖို့ ခဲယဉ်းလှ၏။

သညာ နယ်ကျယ်ပုံ အမှားကို အမှန် ဟု မှတ်ထင်နေသော သညာသည် လွန်စွာပင် နယ်ကျယ်၏။ သံသရာဝယ် ကြာရှည်စွာ ကျင်လည်နေရာ၌ အဝိဇ္ဇာတဏှာ အတွက်သာမက ဤသညာ၏ အမှတ်လုံ့မလည်း ပါဝင်လေသည်။ ထင်ရှားစေအံ့—မစင်ကို လူတို့က စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု အမှန် အတိုင်း မှတ်ထား၏။ ပိုးလောက်တို့ကား အလွန်ကောင်းသော အာဟာရ ဟု မှတ်ထင်လေသည်။ ခွေးသေပုပ်ကို လင်းတတို့ ထင်မှတ်ရာ၌လည်း ဤနည်း ပင်ဇာည်း။

ဘုရား ရဟန္တာတို့က ကာမဂုဏ် အာရုံတွေကို စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု အမှန်အတိုင်း မှတ်ထင်တော်မူကြ၏။ “ဟိနော-အယုတ်တမာတည်း။ ဂမ္မော-ရွာသူရွာသားတို့ ဥစ္စာတည်း။ ပေါထုဇနိကော-မဖြူစင် မသန့်ရှင်းသော ပုထုဇဉ်တို့ဟာတည်း။ အနုရိယော-ဖြူစင်သူတို့၏ ဥစ္စာ မဟုတ်။ အနတ္ထသံဟိတော-ကောင်းကျိုးနှင့် မစပ်” ဟု ပြတ်ပြတ်သားသား ရှုတ်ချကဲ့ရဲ့ထားတော်မူ၏။ သို့သော် လူအများ ကား ထိုတရားတို့ကို နားမဝင်ပဲ ကာမဂုဏ် အာရုံတွေကို မရမနေ ရှာဖွေကြ တုန်းပင် ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် သညာ၏ အမှတ်မှားမှုကြောင့် သံသရာတွင် ကြာရှည်စွာ ကျင်လည်ကြရလေသည်။

သညာက သတိဟန်ဆောင်ပုံ ကုသိုလ်ဆိုင်ရာကိုပြန်၍ အမှတ်ရနေရာ၌ သတိသဘောလည်း ပါ၏။ ကောင်းသော သညာသဘောလည်း ပါ၏။ သတိ အစစ် မှန်လျှင် ကုသိုလ်ကောင်းမှု ဆိုင်ရာ၌သာ ဖြစ်၏။ “ငယ်ကချစ် အနှစ်တရာမမေ့သာ၊ ငယ်ကပေါင်း အနှစ်တသောင်းမမေ့ကောင်း” ဟု ဆိုကြသော မမေ့နိုင်မျိုးမှာ အကုသိုလ်ဆိုင်ရာ ဖြစ်၍ သတိအစစ် မဟုတ်၊ သတိကဲ့သို့ အမှတ်အသားကောင်းသော ဤသညာပင် ဖြစ်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သတိအခန်း၌ ပြခဲ့သော သတိအတုကို ပြန်ကြည့်ပါ။

စေတနာ အကြောင်း

မိမိနှင့် အတူ ဖြစ်ကြ သော စိတ်စေတသိက်များကို စေ့ဆော်ခြင်းသည် စေတနာတည်း။ ထို့ကြောင့် “စေတနာတုက်၊ စေ့ဆော်ချက်နှင့်” ဟု ဆိုခဲ့ သည်။ ထင်ရှားစေဦးအံ့—အာရုံတခုကို စိတ်က ယူရာ၌ ဖဿက ထိုအာရုံကို

ထိ၏။ ဝေဒနာက ခံစား၏။ သညာက မှတ်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် နောက်၌ပြမည့်
 ကေဂ္ဂတာ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေ၊ မနသိကာရ တို့လည်း ဆိုင်ရာ တာဝန်ကို ရှက်ဆောင်
 လျက် စိတ်နှင့် တပြိုင်နက် ဖြစ်ကြသည်။ လောဘ ဒေါသ စသော မကောင်း
 တရား၊ သဒ္ဓါ သတိ စသော ကောင်းသော တရားများလည်း စိတ်က အာရုံကို
 ယူရာတွင် ပါဝင်ကြသည်။

ထိုသို့ ဆိုင်ရာ ယှဉ်ဘက် စေတသိက်များနှင့်အတူ စိတ်က အာရုံကို ယူရာ၌
 မည်သည့်စေတသိက်မျှ နောက်ချန်၍ မနေရစ်ရ။ မည်သည့်စေတသိက်မျှလည်း
 မိမိတာဝန်ကို မလစ်လပ်စေရ။ အားလုံး စေတသိက်များသည် စိတ်နှင့်အတူ
 အာရုံကို စေ့ စေ့ စပ်စပ် ကပ်နေသလိုဖြစ်အောင် ယူကြရ၏။ ထိုသို့ အာရုံနှင့်စိတ်
 စေတသိက်တို့ စေ့ စပ်မိအောင် နှိုးဆော်သော တရားကား အခြား မဟုတ်၊ ဤ
 စေတနာပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ စေတနာတွက်၊ စေ့ဆော်ချက်နှင့် ” ဟု
 ဆိုခဲ့သည်။

ထပ်မံ၍ ပြဦးမည်—ဆိုင်ရာစေတသိက်များနှင့်အတူ စိတ်က အာရုံကိုယူရာ၌
 မည်သည့်တရားမျှ နောက်ချန်၍ မဖြစ်ရကား အတူဖြစ်ကြရသော စေတသိက်
 များနှင့် စိတ်ကို အပေါင်းအဖော်တစု (အသင်းတခု) ဟု သဘောထားပါ။
 ထိုအသင်း၌ စိတ်သည် ခေါင်းဆောင် ဥက္ကဋ္ဌ၊ စေတနာကား အကျိုးဆောင်
 တည်း။ ရိုးရိုးအသင်းများ၌ အကျိုးဆောင်သည် အလွန် ဗျာပါရ များ၏။
 အသင်းသားများကိုလည်း ဆိုင်ရာကိစ္စ၌ မလစ်လပ်ရအောင် ဆော်သြရ၊ မိမိ
 ကိုယ်တိုင်လည်း အသင်းကိစ္စကို ကြိုးစား၍ လုပ်ရလေသည်။

ထို့ကြောင့် အကျိုးဆောင်မှာ အခြားသော အသင်းသားတို့ထက် ၂-ဆ
 လောက် တာဝန်ကြီး၏။ ထို့ အတူ စေတနာလည်း အခြား စိတ်စေတသိက်များ
 ကို ဆိုင်ရာကိစ္စ၌ မလစ်လပ်စေပဲ အာရုံနှင့်စေ့စပ် ကပ်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်အောင်
 လည်း ဗျာပါရ များရ၏။ မိမိကိုယ်တိုင်လည်း မိမိကိစ္စကို ဆောင်ရွက်ရသည်။
 စစ်တိုက်ရာတွင် စစ်ဗိုလ်လုပ်သူတို့ ဗျာပါရ များပုံကိုလည်း ဥပမာ ပြုပါ။
 ထို့ကြောင့် ကိစ္စတခု ပြုလုပ်ရာ၌ စေတနာက ညံ့နေလျှင် စိတ်လည်း မပါ့တပါ
 ဖြစ်၏။ အခြား စေတသိက်များလည်း ညံ့ကြသည်။ စေတနာ ထက်သန်နေလျှင်
 စိတ်စေတသိက်များလည်း ထက်သန်လာကြ၏။ စိတ် ရော စေတသိက် ပါ
 ထက်သန်ကြသဖြင့် ခန္ဓာကိုယ်လည်း ထိုကိစ္စအတွက် သွက်လက်လာလေသည်။

ဤသို့လျှင် မည်သည့်အာရုံမဆို အာရုံကိုယူရာတိုင်း၌ စေတနာသာ အချုပ်အခြာ အခယာ ဖြစ်ပေသည်။

စေတနာကို လူတယောက်ကို အများက ဝိုင်း၍ သတ်ကြရာ၌ အခြားသူတို့က ကံ ဟု ခေါ်ရပုံ အတော်အတန် ရိုက်ကြ နှက်ကြသော်လည်း အရာမျှ မထင်၊ လူတယောက်ကား သူများထက် ၂-ဆ လောက် နာအောင် ရိုက်နှက်လိုက်ရာ သေရှာလေ၏။ ထိုလူသတ်မှု၌ သေအောင် ရိုက်နှက်သူသာ တရားခံအစစ် အမှန်သည် ဖြစ်ရသကဲ့သို့၊ ထို့ အတူ ဒါန သီလ စသော ကုသိုလ်ကံ၊ ပါဏာတိပါတ စသော အကုသိုလ်ကံကို စိတ် စေတသိက် အများ ပူးပေါင်း၍ ပြုကြရာ၌ စေတနာသည် သတ္တိအထက်ဆုံး ဗျာပါရ လွန်ကဲဆုံး ဖြစ်ရကား စေတနာ၏ သတ္တိသာလျှင် ကံပြုသူ သန္တာန်၌ အဖတ်တင်ရစ်လေ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကံပြုသူဖြစ်သော အမှုသည် (လက်သည်) ကို ရှာလျှင် စေတနာ အပေါ်မှာ သာ သတ္တုကျ၏။ သို့ဖြစ်၍ စေတနာကို “ကံတရား = အမှုသည် = လက်သည်” ဟု အမည်တပ်ကာ “စေတနာဟံ ဘိက္ခဝေ ကမ္မံ ဝဒါမိ” ဟု ဘုရားရှင် ဟောတော်မူသည်။ [ဘိက္ခုတို့...စေတနာကို ကံ ဟု ငါဘုရား ဟောတော်မူ၏။] ဤစကားအရ “စေတနာထက်လျှင် ကံကြီး၏၊ စေတနာညံ့လျှင် ကံညံ့၏” ဟု မှတ်ပါ။

ကေဂ္ဂတာ အကြောင်း

တည်ကြည်ခြင်း ငြိမ်သက်ခြင်း သဘောသည် ကေဂ္ဂတာတည်း။ ထို့ကြောင့် “ကေဂ္ဂတာ၊ တည်ငြိမ်စွာသာ” ဟု ဆိုခဲ့သည်။ ဤ ကေဂ္ဂတာကို “သမာဓိ” ဟုလည်း ခေါ်ကြ၏။ ဤ ကေဂ္ဂတာ ခေါ်သော သမာဓိ၏ အစွမ်းကြောင့် စိတ်သည် အာရုံယူသောအခါ အာရုံတစ်ခု၌ အတော်ကြာအောင် ထပ်ကာ ထပ်ကာ ယူနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ဤ သမာဓိကို လေငြိမ်ရာ၌ ထွန်းထားသော မီးတောက်၏ ငြိမ်သက်နေပုံကဲ့သို့ အာရုံတစ်ခု၌ တည်တံ့သော (တည်ကြည်သော) ငြိမ်သက်သော တရားဟု ဆိုရပေသည်။

ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ တစ်ခုခုကို ယူနေရာ၌ ထိုအာရုံတစ်ခုအပေါ်မှာ ကြာရှည်စွာ ထပ်၍ထပ်၍ အာရုံပြုနိုင်လျှင် “သမာဓိရပြီ။ သမာဓိအားကောင်းလာပြီ” ဟု

ပြောစမှတ်ပြုကြ၏။ ထိုသမာဓိဓာတ်ခံကောင်းသူသည် အနေအထိုင် တည်ကြည်၏။ အပြောအဆိုလည်း တည်ကြည်၏။ သွားလာသောအခါ၌လည်း ဣန္ဒြေရ၏။ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရာ၌လည်း တည့်မတ်၏။ သို့ရာတွင် စွဲမိစွဲရာ အာရုံကိုကား စွဲလမ်းတတ်လေသည်။

ဇီဝိတိန္ဒြေ အကြောင်း

စိတ် စေတသိက် ၂-ပါးကို နာမ်တရားဟု ခေါ်၏။ ထိုနာမ်တရားတို့၏ အသက်သည် ဇီဝိတိန္ဒြေတည်း။ ဖြစ်သမျှ စိတ် စေတသိက်တို့၌ အသက်ပါ၏။ ထို့ကြောင့် ဖြစ်နေသော စိတ် စေတသိက်များသည် အသေမဟုတ်၊ အရှင်များတည်း။ ထိုသို့ အရှင်ဖြစ်သောကြောင့်ပင် အာရုံကိုသိနိုင်၏။ အကယ်၍ အသက်မပါပဲ စိတ် စေတသိက်တွေ အသေချည်း ဖြစ်နေပါမူ မည်သည့် ကိစ္စကိုမျှ ရှက်ဆောင်နိုင်ကြလိမ့်မည် မဟုတ်။ အချုပ်မှာ-ဤ ဇီဝိတိန္ဒြေဟု ခေါ်သော အသက်ပါနေသောကြောင့်သာ စိတ် စေတသိက်တို့ တခုပြီးတခု ဆက်၍ မပျက်စီးပဲ (ကံအရှိန်ရှိသမျှ) တည်နေကြရလေသည်။ ထို့ကြောင့် “မကာနာမ်သက်၊ ဇီဝိန်ဆက်၍၊ မပျက်မပြုန်း” ဟု ဆိုခဲ့ပေသည်။ နာမ်တရားတို့၌ နာမ်သက်ပါသကဲ့သို့ ရုပ်တရားတို့၌လည်း ရုပ်သက်ပါ၏။ ဤနာမ်သက်နှင့်ရုပ်သက် ဖြစ်သော ဇီဝိတ ၂-ပါးကိုပင် သတ္တဝါတို့၏ အသက် ဟု ခေါ်ရပေသည်။ ထိုရုပ်ဇီဝိတ နာမ်ဇီဝိတ ၂-မျိုးအပြင် သတ္တဝါတို့ ကိုယ်အတွင်း၌ အသက်ကောင်၊ ဝိညာဉ်ကောင်၊ လိပ်ပြာကောင်၊ အတ္တကောင် ဟူ၍ မရှိတော့ပြီ။

မနုသိကာရ အကြောင်း

နှလုံးသွင်းခြင်း သဘောသည် မနုသိကာရ မည်၏။ ထို့ကြောင့် “နှလုံးသွင်းကို၊ မနုသိ ဆို၏” ဟု ဆိုခဲ့သည်။ “နှလုံး+သွင်း” ဟူရာ၌ စိတ်ကို “နှလုံး” ဟု ခေါ်၏။ ဤ စိတ်နှလုံး အတွင်းသို့ အာရုံတခုခု ပေါ်ထင်အောင် (သွင်းပေးသကဲ့သို့) ပြုပေးခြင်းကို “နှလုံး+သွင်း” ဟု ခေါ်သည်။ အမှန်

အားဖြင့် ဤ မနသိကာရသည် စိတ်ထဲတွင် အာရုံဝင်လာအောင် ဆွဲဆောင် သွင်းနိုင်သည် မဟုတ်။ သို့ရာတွင် မနသိကာရ၏ အစွမ်းကြောင့် အာရုံတခုခု အမြဲရလျက်ရှိရကား ဤ မနသိကာရသည်ပင် အာရုံကို ရအောင် ဆောင်ယူ သွင်းပေးသကဲ့သို့ တင်စား၍ ပြောဆိုရပေသည်။

စေတသိက် ၇-ပါး စိတ်ဖြစ်တိုင်းပါပုံ စိတ်တခုခုဖြစ်ရာ၌ အာရုံကိုထိမှု “ဖဿ” နှင့် “မနသိကာရ” တိုင်အောင် စေတသိက် ၇-ပါးတို့ အမြဲပါကြရသည်။ လောဘ ဒေါသ သဒ္ဓါ သတိ စသည်တို့ကား သူတို့ဆိုင်ရာ အာရုံကို ယူသောအခါ၌သာ အပို ပါဝင်လာကြသည်။ ထို ၇-ပါးတွင် တစုံ တခုကို ခံစားနေသောအခါ ဝေဒနာသည် သတ္တိထင်ရှား၍ တစုံတခုကို မှတ်နေ သောအခါ သညာသည် သတ္တိထင်ရှား၏။ ကံတခုခုကို ပြုနေသောအခါ စေတနာသည် သတ္တိထင်ရှား၍ အာရုံတခုခုကို စူးစိုက်သောအခါ ကေဂုတာ ခေါ်သော သမာဓိက သတ္တိထင်ရှား၏။ ကြွင်းသော ဖဿ ဇီဝိတိန္ဒြေ မနသိကာရ ၃-ပါးတို့ကား ဘယ်အခါမျှ သတ္တိ မထင်ရှားလှချေ။

ဝိ တက် အ ကြောင်း

ကြံစည်ခြင်း သဘောသည် ဝိတက်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ထိုထိုကြံစည်၊ ဝိတက်မည်ရှင့်” ဟု ဆိုခဲ့သည်။ ဤကြံစည်ခြင်းကို “စိတ်ကူးခြင်း=စဉ်းစားခြင်း” ဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။ ဤဝိတက်သည် ကာမဝိတက် ဗျာပါဒဝိတက် ဝိဟိံ သာ ဝိတက် ဟု မကောင်းဝိတက် ၃-မျိုး၊ နေက္ခမ္မဝိတက် အဗျာပါဒဝိတက် အဝိဟိံ သာဝိတက် ဟု အကောင်းဝိတက် ၃-မျိုးအားဖြင့် ၆-မျိုး ပြား၏။

ကာမ နှင့် နေက္ခမ္မ ဝိတက် ရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံ စသော ကာမဂုဏ် အကြောင်းအရာ ကာမ ဂုဏ် အမှု ကိစ္စစတို့ကို ကြံစည် စိတ်ကူးခြင်း၊ ပစ္စည်း ဥစ္စာ ရှာဖွေမှုကို ကြံစည်စိတ်ကူးခြင်း စသော လောဘနှင့် မကင်း သော ကြံစည် စိတ်ကူးခြင်း ဟူသမျှကို “ကာမဝိတက်” ဟု ခေါ်သည်။ တောထွက်ဖို့၊ ရသေ့ရဟန်းပြုဖို့၊ လူဒါနိန်းဖို့၊ ဥပုသ်သီလ ဆောက်တည်နေဖို့၊

တရားအားထုတ်ဖို့ စသော လောဘတဏှာမှ လွတ်ကင်းသော ကြံစည် စိတ်ကူးခြင်းကို “နေက္ခမ္မဝိတက်” ဟု ခေါ်သည်။

ဗျာပါဒ်နှင့် အဗျာပါဒ်ဝိတက် ဗျာပါဒ်ဟူသည် သူတပါးကို ပျက်စီးစေလို သေစေလိုသော ဒေါသတည်း။ ထိုဒေါသနှင့်ယှဉ်သော အကြံကို “ဗျာပါဒ်ဝိတက်” ဟု ခေါ်၏။ အဗျာပါဒ် ဟူသည် ဒေါသနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော မေတ္တာတည်း။ ထိုမေတ္တာနှင့် စပ်ယှဉ်သော အကြံ (သတ္တဝါများကို ချမ်းသာစေလို ချမ်းသာအောင် ပြုလုပ်လိုသော အကြံ) များကို “အဗျာပါဒ်ဝိတက်” ဟု ခေါ်သည်။

ဝိဟိံသာနှင့် အဝိဟိံသာဝိတက် ဝိဟိံသာ ဟူသည် သူတပါးကို ညှဉ်းဆဲလို နှိပ်စက်လိုသော ဒေါသတည်း။ ထိုဒေါသနှင့် ယှဉ်၍ ရိုက်ပုတ် သတ်ဖြတ်ဖို့ရန် ကြံစည်ခြင်း၊ တနည်းနည်းဖြင့် ဆင်းရဲ ဒုက္ခ ရောက်သွားအောင် ကြံစည်ခြင်းများကို “ဝိဟိံသာဝိတက်” ဟု ခေါ်၏။ အဝိဟိံသာ ဟူသည် ထိုဝိဟိံသာ (ဒေါသ၏) ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ကရုဏာတည်း။ ထို ကရုဏာနှင့်ယှဉ်၍ ဒုက္ခိတ သတ္တဝါများကို ဒုက္ခမှ ကယ်ဆယ်ဖို့ရန် ကြံစည် စိတ်ကူးခြင်း၊ တနည်းနည်းအားဖြင့် ဒုက္ခမှ လွတ်ကင်းအောင်ပြုရန် ကြံစည်ခြင်းကို “အဝိဟိံသာဝိတက်” ဟု ခေါ်၏။ မကောင်းသော ဝိတက်များကို ရှောင်ရှား၍ ကောင်းသော ဝိတက် ၃-ပါးကိုသာ ဖြစ်စေကြပါကုန်။

ဝိ စာ ရ အ ကြောင်း

အာရုံတခုခုကို အထပ်ထပ် အလီလီ သုံးသပ်ခြင်းသဘောသည် ဝိစာရတည်း။ ဝိတက်သည် အာရုံတခုသို့ စိတ်ရောက်၍ ရောက်၍ နေအောင် ကြံ စည် ပါသော်လည်း ထိုအာရုံအပေါ်၌ ကြာရှည်စွာ မတည်၊ အခြား အာရုံကိုလည်း ဆက်လက် ကြံစည်၏။ ဝိစာရကား ဝိတက် အစွမ်းကြောင့် ရောက်ရှိနေသော အာရုံကို တော်တော်နှင့် မလွတ်စေပဲ အထပ်ထပ် ပွတ်တိုက်သကဲ့သို့ ထိုအာရုံကို ထပ်ကာထပ်ကာ အာရုံပြုသည်။ ဤသို့ အထပ်ထပ်အာရုံပြုခြင်းကိုပင် ထိုအာရုံကို သုံးသပ် ပွတ်တိုက်သလို ဖြစ်နေသောကြောင့် “အလီလီ သုံးသပ်၊ ဝိစာရ မှတ်လော” ဟု ဆိုခဲ့ပေသည်။

အဓိမောက္ခ အကြောင်း

ဆုံးဖြတ်ခြင်း သဘောသည် အဓိမောက္ခတည်း။ ကိစ္စတခုခုကို ပြုလိုသောအခါ ဖြစ်စေ၊ အာရုံတခုခုကို အမှားအမှန် ဝေဖန်သောအခါဖြစ်စေ ဤ ဆုံးဖြတ်ချက် ချုတ်တတ်သော အဓိမောက္ခသဘော ပါရပေသည်။ ပါဏာတိပါတ စသော ဒုစရိုက်မှုနှင့် ဒါန သီလ စသော ကောင်းမှုတို့လည်း ဤအဓိမောက္ခက ဆုံးဖြတ် လိုက်မှ အထမြောက်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် “ဆုံးဖြတ်-ဓိမောက်” ဟု ဆိုခဲ့ ပေသည်။ သူတပါးက လိမ်သည်ကိုယ့်ရာ၌လည်း သဒ္ဓါ မဟုတ်၊ ဤအဓိမောက္ခဖြင့် အမှားကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း ဖြစ်သည်။

ဝီရိယ အကြောင်း

အားထုတ်ခြင်း သဘောကို “ဝီရိယ” ဟု အများ နားလည်ကြပြီ။ ထို အားထုတ်ခြင်း သဘောကို စဉ်းစားလျှင် ဆိုင်ရာကိစ္စကို ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ဖို့ရာ မကြောက်မရွံ့ ရဲဝံ့ခြင်းသဘောတည်း။ ထို့ကြောင့် “ရဲစွမ်းရောက်က၊ ဝီရိယ” ဟု ဆိုခဲ့ပေသည်။ ထိုစကားမှန်၏။ ဝီရိယလုံ့ လ ကင်းမဲ့သူကို “အပျင်းထူသူ” ဟု ခေါ်ကြသည်။ ထိုပျင်းကား အလုပ်တခုရှိလျှင် “စောပါသေးတယ်၊ မိုးချုပ်လှပြီ၊ ချမ်းလှသေးတယ်၊ နေပူလှန်းပါသေးတယ်၊ ယနေ့ ထမင်းစားလို့မကောင်းဘူး၊ ဖနေ့ ထမင်းအများကြီး စားမိလို့ နံနံနေမကောင်းဘူး၊ နေကောင်းပြီးစမို့၊ ခရီးသွားစရာရှိသေးလို့၊ ခုမှ ခရီးပြန်ရောက်စမို့ စသည်ဖြင့် ဆင်ခြေပေးလျက် အလုပ် လုပ်ရမည့်အရေးကို တွေး၍ ကြောက်နေတတ်၏။ ထိုသို့ ပျင်းနေသော စိတ်သည် ကုသိုလ်စိတ် မဟုတ်၊ ထို န မိ ခွ လွန်ကဲသော အကုသိုလ်စိတ်ပင် ဖြစ်သည်။

ဝီရိယ လုံ့ လရှိသူကား အအေး အပူ စသည်လောက်ကို မဆိုထားဘိ၊ တကယ် ကိစ္စ ကြုံလာလျှင် အသက်ကိုပင် ထိမထင်ပဲ ရင်ဆိုင် တွေ့နေသော ကိစ္စကိုပင် အားပါးတရ ပြုလုပ်ရဲလေသည်။ မဟာဇနကဇာတ်၌ ရွှက်သဘောကြီး ပျက်ခါ နီးမှာ ကုန်သည် ၇၀၀-တို့သည် ဝီရိယကို လျှော့၍ မိရိုးဖလာ နတ်များကို တိုင်ကြ ပသကြသော်လည်း ကယ်ဆယ်သူ ပေါ်မလာ၊ ငါးလိပ်တို့၏ အစာသာ ဖြစ်ကြရသည်။ အလောင်းတော်ကား မည်သည့်နတ်ကိုမျှ အားကိုးမနေပဲ ရဲစိတ်

ရဲသွေး ဝီရိယဇာတ်ကို အထပ်ထပ်မွေးပြီးလျှင် ပင်လယ်ရေပြင်ကို လက်ပစ် ကူးကာ ဥပုသ်ကိုပင် စောင့်သုံးတော်မူခဲ့ပေသေးသည်။ ဤသို့လျှင် ဝီရိယဟူသည် တွေ့ကြုံလာသော ကိစ္စ၌ မကြောက်မရွံ့ ရဲဝံ့ သော သဘောတည်း။

ကျန်းမာရေး ဝီရိယ အကျိုး သည် လောကတွင် များစွာ ထင်ရှား၏။ ကျန်းမာရေး လိုက်စားရာ၌ လမ်းမှန်မှန်လျှောက်ခြင်း (အဝေး မလျှောက်သာလျှင် မိမိနေအိမ်၏ အနီးအပါးမှပင် လျှောက်ခြင်း)၊ အစာကို အချိန်မှန်မှန် စားသောက်ခြင်း၊ အလေးအပေါ့ကို ပျင်းသည့်အတိုက် (ဆောင်း အခါ အိပ်ရာမှာ ဖြစ်စေ) ချုပ်တည်း မထားခြင်း၊ သင့်တော်သော အချိန်ဝယ် ရေချိုးခြင်း၊ သင့်တော်သော ဆေး-ဓာတ်စာ များကို အချိန်မှန်မှန် စားခြင်း စသည်တို့ကို ပြုကြရသည်။ ထိုအား လုံး ကို ဝီရိယကင်း၍ အပျင်းထူနေက မဖြစ်နိုင်။ ထို့ကြောင့် ဝီရိယရှိသူမှ ကျန်းမာရေး လိုက်စားနိုင်သည်။

စီးပွားရေး စီးပွားရှာရေးတွင်လည်း အပူ အအေး စသည်တို့ကို ကြောက်ရွံ့ နေလျှင် ဝီရိယရှိသူများက ထိုသူ့ အရင် ရောင်းဝယ်နှင့်ကြသဖြင့် ဝီရိယကင်းသူမှာ အရာရာပင် နောက်ကျ၍ နောက်ချေးနှင့် သလဲသာ ရတော့ လတံ့ ။ မြန်မာအမျိုးသားတို့ ဝီရိယနည်းပါးပုံမှာ စံနမူနာတင်လောက်ပါပေ၏။ လူမျိုးခြားတို့က နံနက် စောစော ထပြီးလျှင် ကျက်သရေရှိအောင် ရောင်းရေး ဝယ်မှုတို့ကို ပြင်ဆင်သူကပြင်၊ နေရာထိုင်ခင်း လှဲကျင်းသူကလှဲနှင့် ရေမိုးချိုးကာ အဝတ်အစားလဲ၍ လက်ဖက်ရည်ကလေးများ သောက်ပြီးမှ အလုပ်ခွင်၌ ဝင်နေ ချိန်ဝယ်၊ များစွာသော မြန်မာလူမျိုးတို့က အိပ်ရာမှ မထကြသေး။ အိပ်ရာမှ ထခါနီးလည်း လွန်ကာ လိမ်ကာ သန်းကာ ဝေကာနှင့် မိမိ၏ အပျင်းတွေကို အတော်ကြာကြာ မှုတ်ထုတ်ပြီးမှ အနိုင်နိုင် ထပြီးနောက် အတော်ကြာကြာပင် ကျက်သရေ မရှိသော ပုပ်သိုးသိုး မျက်နှာဖြင့် မှိုင်နေလိုက်ကြသေး၏။ ထိုမျှ လောက် အပျင်းထူနေသူတွေ အဘယ်မှာ စီးပွားရေးဘက်က တန်းတက်နိုင် တော့အံ့နည်း။

အမျိုးသမီးများ မြန်မာအမျိုးသမီးတို့ကား ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး၌ ကိုယ်တိုင် ကျေးဇူး ပါဝင်နေကြရှာ၏။ များစွာသော ဈေးသည်တို့မှာ အမျိုးသမီး များသာ ဖြစ်ကြ၏။ ထိုဈေးသည် အမျိုးသမီးများ အရွယ် လောက် ရောက်ရှိနေသော အမျိုးသားတို့ကား ကျောင်းနေသူနေ၊ အလုပ်လက်မဲ့

ဖြစ်သူဖြစ်နှင့် မိမိတို့ မိဘနှင့် အစ်မ၊ နှမများကို မှီခို အားကိုး၍ နေကြရ၏။ မြန်မာအမျိုးသမီးတွေသာ အိမ်တွင်းပုန်း လုပ်နေကြပါမူ ဤ မြန်မာနိုင်ငံသည် ယခုထက်ပင် အောက်ကျနောက်ကျ ဖြစ်ဖွယ် ရှိ၏။ အမျိုးသမီးများ၏ ကျေးဇူးကြောင့် ယခုလောက် အခြေအနေမှာ တည်နေနိုင်ကြသည်။

၂-ဘက်လုံး ကြိုးစားလျှင် စီးပွားရေး၌ အမျိုးသမီးများ ကြိုးစားကြသလို အမျိုးသား အားလုံး ကြိုးစားကြမည် ဆိုပါစျှင် (မြို့များ၌ အမျိုးသားတို့က တဘက်တလမ်း စီးပွားရှာနိုင်ကြလျှင်) ဤမြန်မာနိုင်ငံသည် ထွန်းသစ်စ လဝန်းကဲ့သို့ လန်းဆန်းရွန်းဝေ ကျက်သရေ အမျိုးမျိုး ထွက်၍ တိုးတက်သော နိုင်ငံကလေး ဖြစ်လောက်ပေသည်။

ပညာရေး အမျိုးသားတို့သည် စီးပွားရေးဘက်တွင်သာ အချက်မကျသည် မဟုတ်သေး၊ ပညာရေးဘက်မှာလည်း ဂေဇက်ကို ကြည့်လျှင် ဂုဏ်ထူးဆောင်နှင့် အောင်မြင်သူ နည်းပါးလှသည့်ပြင် အထက်တန်း ပညာရပ်များ၌လည်း အခြား လူမျိုးများထက် ရာခိုင်နှုန်း နည်းပါးသည်ဟု ကြားရ၏။ ထိုကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းမှာ အမေက အမွေးညွှန်ချည်း မဟုတ်တန်ရာ။ ကျောင်းတော်ကြီးများဝယ် ငွေကုန်ကြေးကျ များစွာခံပြီး နေကြပါလျက် ငွေထောက်ပံ့ကြရသော မိဘ အစ်ကို အစ်မ တို့ကို မငဲ့ညှာပဲ လုံ့လ ဝီရိယကင်း၍ အပျင်းပေးပြီး ကမြင်းကြောထနေမှုတို့ကြောင့်သာ အများအပြား ဖြစ်တန်ရာ၏။

ကျောင်းတော်သို့ ရောက်ကြသည့် အချိန်မှာ အသက် ၂၀-နီးပါး ရှိကြပေလိမ့်မည်။ ထိုမျှလောက် အသက် မကြီးကြသော တပင်ရွှေထီး၊ ဘုရင့်နောင်၊ မင်းရဲကျော်စွာ စသော လူမျိုး၏ ကျက်သရေဆောင် လူငယ်တွေ ထွန်းကားခဲ့သော အမျိုးသား ဖြစ်ပါလျက် ငါတို့လက်ထက်ကျမှ အဘယ့်ကြောင့် အပျင်းဘဝ၌ အပျင်း အအ လုပ်နေကြသနည်း။ ရဲမာန် ရဲသွေး ရဲစိတ်မွေးကာ ရဲဇာနည် စိတ်ထားဖြင့် ရဲရဲတောက်ကလေးများ ဖြစ်သင့်ကြသည် မဟုတ်ပါလော။

လူတို့ဘက်၌သာ ပညာစံချိန် ညံ့သည် မဟုတ်သေး။ သာသနာ ပညာလည်း အခါအလျောက် အောက်ကျလျက်ပင်။ မှန်၏။ ရှေးက ဘုန်းတော်ကြီးများသည် ရပ်သူနယ်သား လူအများ၏ ဆရာ ဖြစ်ရုံမက မြို့ပြတိုင်းလည်း မင်းညီမင်းသား မှူးမတ်သားတို့၏ ဆရာတော်များ ဖြစ်ကြသည်။ မိမိတို့သည် အခါနှင့်

လိုက်အောင် ပညာရေးကို ပြုပြင်နိုင်ခဲ့ကြလျှင် ယခု အချိန်မှာလည်း တိုင်းသူ ပြည်သားတို့၏ ဆရာအဖြစ်၌ တည်နိုင်ဖွယ် ရှိ၏။ ယခုသော်ကား ထိုကဲ့သို့ မပြု မပြင် နိုင်ကြမှုကြောင့် ဆရာ အဖြစ်မှပင် လျှောကျရုံမက၊ တချို့ ကျေးဇူး ကျောင်းများ၌ ဆွမ်းခံပေးမည့် ကလေးပင် မရှိတော့ချေ။ ဤအချက်ကား မြန်မာနိုင်ငံအတွက် သာသနာရေးအသက်ငင်နေခြင်းပင် ဖြစ်တော့သည်။ ဤသို့ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းရင်းကိုရှင်းရလျှင် ကိုယ့်အထုပ် ကိုယ်ဖြည့်ပြရာ ရောက်မည် ဖြစ်၍ မရှင်းလိုတော့ပါ။ ဤသို့ ကျန်းမာရေး၊ စီးပွားရေး၊ ပညာရေး စသည် တို့ဖြင့် အဘက်ဘက်က အောက်ကျနောက်ကျ ဖြစ်ကြခြင်းမှာ လုံ့လ ဝီရိယ ကင်း၍ အပျင်းများမှုကြောင့် ဖြစ်သည်။

ဝီရိယကြောင့် ဘုရားဖြစ် ငါတို့ ကိုးကွယ်ရာ ဗုဒ္ဓ မြတ်စွာသည် ကိုယ်တော်တိုင် ဝီရိယ ပါရမီကို ကြိုးစား၍ ဘုရားဖြစ်တော်မူသည်။ ဘုရားဖြစ်တော်မူ ပြီး နောက်၌လည်း မနားမနေ တရားဟောတော်မူခဲ့ပေ၏။ ထို ဟောတော်မူသမျှ တရားတိုင်းမှာ သိဖို့က ပထမ၊ သိသည့်အတိုင်း ကြိုးစားဖို့က ဒုတိယ ထား၍—

“ဝါယမေထေဝ ပုရိသေ၊ န နိဗ္ဗိန္ဒေယျ ပဏ္ဍိတော”

“ယောကျ်ားမှန်က ကြိုးစားသင့်စွာ၊ ပညာရှိ မပျင်းမရိရာ”
ဟု ဟောတော်မူသည်။

မြင်ကြဦးစို့ ဗုဒ္ဓကိုအားကိုးသူ၊ ဗုဒ္ဓတရားကိုလိုက်နာသူ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ဟူ၍ အခေါ်ခံနေကြသော မွန် မြန်မာတို့မှာ ဗုဒ္ဓ၏ တရားတော်ကို သင့်တော်ရာ ချိတ်ထားလိုက်ကြသဖြင့် ဘာသာခြားတို့က ဗုဒ္ဓ၏ တရားတော်နှင့် အညီ လောကီရေးရာဝယ် လိုက်စားလျက် ရောမ ဓနရှင် ပညာရှင်ကြီးများ ဖြစ်နေကြလေပြီ။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့ကား ရှင်ပြုတုန်းက ရွှေထီးဆောင်းရသည်ကို ဂုဏ်ယူကာ ဝတံ သာမြင့်အောင် စိတ်ထားသော်လည်း လူအနေမှာမူ ချုပ်ကြား က မထွက်နိုင်သေးချေ။ ထို့ကြောင့် “တို့သားအဖတစု ပြင်ထိုင်ကြဦးစို့” ဟူသကဲ့သို့ ငါတို့တစုလည်း အပျင်းကို ပယ်ရှား၍ ဝီရိယသမား ဖြစ်အောင် ပြင်ကြဦးစို့။

“ဝီရိယဝတော ကိံ နာမ န သိဇ္ဈတိ”

“လုံ့လ ဝီရိယ ရှိသူမှာ မပြီးနိုင်သောအရာ မရှိ”

[ဝီရိယ ကောင်းဖို့ရန် တိုက်တွန်းသော်လည်း ဆင်ကန်း တောတိုး သဘော မျိုးဖြင့် အကျိုးမများသော ဝီရိယကို မဆိုလို။ စဉ်းစားဉာဏ်ပါသော ဝီရိယ ကိုသာ ဖြစ်စေလိုသည်။]

ပီ တိ အ ကြောင်း

အာရုံတခုခုကို နှစ်သက် အားရ သဘောကျ နေခြင်းသည် ပီ တိ ဟည်း။ ထို့ကြောင့် “အားရနှစ်သက်၊ ပီတိဆက်၍” ဟု ဆိုခဲ့သည်။ ဤပီတိသည် သုခ ဝေဒနာကဲ့သို့ ခံစားခြင်း မဟုတ်။ နှစ်သက်အားရခြင်း၊ သဘောကျခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ ရေငတ်သူသည် ရေရှိကြောင်းကို ကြားရ၊ ရေကို မြင်ရသောအခါ နှစ်သက်၏၊ ပီတိဖြစ်၏။ ရေကိုသောက်ရသောအခါ သုခဝေဒနာ ဖြစ်သည်။

မိမိချစ်သူကို မြင်ရသည်ဖြစ်စေ၊ စကားအတူပြောနေရသည်ဖြစ်စေ၊ သီချင်း သံကို ကြားရသည်ဖြစ်စေ၊ တရားသံကို ကြားရသည်ဖြစ်စေ ကြက်သီးထလာ အောင် နှစ်သက်ခြင်း ဖြစ်၏။ ထိုနှစ်သက်မှုသည် ပီတိပင်တည်း။ ရှေးတုန်းက အမျိုးသမီးတယောက်သည် တောင်ပေါ်က ဘုရားပွဲတော်အချိန်မှာ ကိုယ်လေး လက်ဝန် ရှိနေသောကြောင့် ဘုရားပွဲမလိုက်ရသဖြင့် မိမိအိမ်မှနေ၍ တောင်ပေါ် ဘုရားကို ဖူးမြော်ယင်း ဖူးမြော်ယင်း အလွန်အမင်း နှစ်သက်ရကား ထိုပီတိအဟုန် ကြောင့် တကိုယ်လုံး မြောက်ပြီးလျှင် ဘုရားယင်ပြင်တော်သို့ ရောက်မှန်းမသိ ရောက်သွားဖူးသတဲ့။

ကုသိုလ်ကောင်းမှု တခုခုကို ပြုနေစဉ် (အလှူပေးနေစဉ်) မိမိလှူဖွယ်များကို ကြည့်၍ လည်းကောင်း၊ စားကြ သောက်ကြသည်ကို ကြည့်၍ လည်းကောင်း ဤပီတိများ ဖြစ်တတ်၏။ တခါတရံ ထိုကဲ့သို့ ပီတိအရင်းခံ၍ အပြင်းအထန် နှစ်သက်လေရာ တဏှာမကင်းသော သောမနဿလည်း ဖြစ်တတ်၏။ ထိုအခါ မျက်နှာလည်း တပြုံးပြုံး တကိုယ်လုံးလည်း တရွရွ တကြွကြွနှင့် ဖြစ်နေတတ် လေသည်။ ကျန်းမာရေး ပညာရေး စီးပွားရေးများ၌ ဝီရိယ သန် သန် ဖြင့် မှန်မှန်ကြီး လိုက်စားသူတို့သည် တနေ့နေ့၌ မိမိ ရည်ရွယ်သလောက် အကျိုးရ၏။ ထိုအခါ မိမိ အလုပ်များကို ကြည့်၍ ပီတိဖြစ်နေတတ်လေသည်။

ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်မြတ်သည်ပင် မဟာဗောဓိ ပလ္လင်တော်မှ ထတော်မှ ပြီးနောက် ကိလေသာ အားလုံးကို သတ်ဖြတ်၍ ဘုရားဖြစ်တော်မူရာ မဟာဗောဓိမဏ္ဍိုင် အရပ်ကို ကျေနပ်သော လက္ခဏာ လွန်စွာ နှစ်သက်သော ပီတိဖြင့် ၇-ရက်လုံး မမှိတ်ပဲ ကြည့်တော်မူပါသည်။ တရားအားထုတ်ကြသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်များလည်း တရားကို သဘောကျ၍ ထိုင်ရာမှ မထချင်အောင် ပီတိက ဆွဲဆောင်ထားတတ်ပေသည်။ ဤသို့လျှင် ဝီရိယရှင်တို့၌ မြင့်မြတ်သော ပီတိများလည်း များစွာဖြစ်ခွင့်ရှိသည်။

ဆန္ဒ အကြောင်း

အာရုံတခုခုကို ပြုလိုခြင်း (ရယူလိုခြင်း) သဘောသည် ဆန္ဒတည်း။ “ပြုလိုခြင်း ရယူလိုခြင်း” ဟူရာ၌ လောဘကံသို့ စွဲလမ်းခြင်း ကပ်ငြိခြင်း မဟုတ်၊ ပြုလိုရုံမျှ ရလိုရုံမျှသာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် “သက်သက်အာရုံ၊ ပြုလိုရုံမျှ၊ ဆန္ဒသဘော” ဟု ဆိုခဲ့သည်။ ဤဆန္ဒသဘောလည်း သတ္တဝါတို့၌ အလွန်ထင်ရှား၏။ ကလေးငယ်သည် ဖခင်လက်မှ မိခင်လက်သို့ လိုက်ချင်၍ လက်လှမ်း၏။ ဤ လိုက်ချင်မှုသည် ဆန္ဒတည်း။ ဟိုသွားချင်၊ သည်လာချင်၊ တစ်တယောက်ကို တွေ့ချင်၊ မြင်ချင်၊ ကြားချင်၊ နာချင်၊ နမ်းချင်၊ စားချင်၊ ကိုင်ချင်၊ ထိချင်၊ တတ်သိနားလည်ချင်မှု အစုစုသည် ဆန္ဒချည်းတည်း။

နိဗ္ဗာန်လိုချင်၊ အဂ္ဂသာဝက မဟာသာဝက ဖြစ်ချင်၊ ဘုရားဖြစ်ချင်၊ ရှင်ဘုရင် ဖြစ်ချင်၊ သဌေးဖြစ်ချင်၊ နတ်ဖြစ်ချင်၊ ဗြဟ္မာဖြစ်ချင်၊ ရသေ့ ရဟန်း ပြုချင်၊ လှူဒါန်းချင်၊ ဥပုသ်စောင့်၍ နေချင်၊ ကုသိုလ်ရချင် စသည်တို့လည်း ဆန္ဒပင်တည်း။ စော်ရုံတန်ရုံ လိုချင်မှု၌ ဆန္ဒအားသေး၏။ မရမက လိုချင်၊ မဖြစ်မနေ ဖြစ်ချင်မှုများ၌ကား ဆန္ဒအားကြီး၏။ ဤဆန္ဒကို အရင်းခံ၍ ဝီရိယသန်သန်ဖြင့် ပါရမီဖြည့်တော်မူခဲ့သောကြောင့် နောက်ဆုံး၌ဆန္ဒတော်အတိုင်းဘုရားဖြစ်တော်မူရသည်။

ထိပ်တန်းရောက်ရန် အခြေခံ ဆန္ဒမျှ မရှိသေးလျှင် ထက်သန်သော ဝီရိယကို မည်သူမျှ ပြုကြမည် မဟုတ်။ သို့ဖြစ်၍ အကျိုးကျေးဇူး တခုခု ရလိုသော ဆန္ဒကို ပထမ ဖြစ်စေရမည်။ ဤ ဆန္ဒမျိုးကို “အာသာ” ဟုလည်း ခေါ်သည်။ [အာ သာ = လို လား တောင့် တ ခြင်း။] ထို့နောက် အာသာဆန္ဒ ရှိရုံနှင့် (ဆုတောင်းနေရုံမျှနှင့်) မရနိုင်ကြောင်းကို နားလည်ကာ စိတ်ပါလက်ပါ ဝီရိယ စိုက်ရမည်။ ထင်ရှားစေအံ့—မန္တလေးမှ ရန်ကုန်သို့ သွားလိုခြင်းသည် ဆန္ဒတည်း။ ထိုဆန္ဒရှိရုံမျှဖြင့်ကား ရန်ကုန်မရောက်နိုင်။ ရန်ကုန်သွားနိုင်အောင် ငွေရှာရမည်။ မီးရထားဖြင့် သွားလိုလျှင် မီးရထားစရိတ် လုံလောက်အောင် ရှာရမည်။ လေယာဉ်ပျံဖြင့် သွားလိုလျှင် လေယာဉ်ပျံစရိတ်ကို လုံလောက်အောင် ရှာရမည်။ ထိုသို့ ရှာရခြင်းကား ဝီရိယသဘောတည်း။ ထို့ အတူပင် နိဗ္ဗာန်ရလိုလျှင် ဘုရား အဖြစ် သာဝကအဖြစ် အမျိုးမျိုးနှင့်တန်အောင် ပါရမီ ရှာရမည်။

ယခုကာလ လူ့ ဘက် ရှင်ဘက်၌ အထက်တန်းရောက်နေကြသူတို့သည် ဘုန်းနှင့် သမ္ဘာ ထက်ကြပ်ပါ၍ စိတ်သွားတိုင်း ကိုယ်ပါလျက် လိုရာပြီးစီးနိုင်သော မိုးပေါ်ကျ ရွှေကိုယ်တော်များ မဟုတ်ကြချေ။ အာသာဆန္ဒအလိုက် ဝီရိယ စိုက်ထားသူတွေသာ များပေသည်။ ထို့ကြောင့် အလွန်ရခဲလှသော မနုဿတ္တ ဒုလ္လဘကို ရှေးကံကောင်း ထောက်မ၍ ရကြပြီး ဖြစ်ပါလျက် တိုးတက်လိုသော အာသာဆန္ဒကင်း၍ အဖျင်း အအ အပျင်းအနုတွေ ဖြစ်နေပါလျှင် တိရစ္ဆာန် ဘဝနှင့် မခြားတော့ရကား မိမိကိုယ်ကို ယခုဘဝလည်း အထက်တန်းရောက် နောင်သံသရာလည်း မဂ်လမ်းပေါက်အောင် ထက်သန်သော အာသာဆန္ဒကို ကိုယ်စီ ကိုယ်ငှ ဖြစ်စေကြပါကုန်။

“ ဆန္ဒဝတော ကိံ နာမ န သိဇ္ဈတိ = ဆန္ဒရှိသူမှာ မပြီးနိုင်သော အရာ မရှိ ”

“ အာသာ ဖလဝတိ သုခါ = တောင့်တမှုသည် ကြီးစား၍ အကျိုးရလျှင် ချမ်းသာကို ဖြစ်စေနိုင်၏ ”

နိဂုံး

ဤမျှလောက်သော စကားအစဉ်ဖြင့် ဆားကဲ့သို့ ကောင်းဆိုး နှစ်တန် ခတ်တိုင်းငန်သော စေတသိက်များ ပြီးဆုံးပေပြီ။ ဤစေတသိက်များကို ထင်ရှားအောင် ရေးသားရကြောင်း ကောင်းမှု ပဋိပတ် အကျင့်မြတ်ကြောင့် ဤကျမ်းကို ကြည့်ရှုသူတို့ ကုသိုလ်ကိစ္စဝယ် ထက်သန်သော ဆန္ဒ ဝီရိယနှင့် ထက်သန်သော စေတနာ ထားနိုင်ကြပါစေ။ ဖြစ်လေသမျှ ဘဝတိုင်းမှာ ငါ့တက်တာမှ သမ္မာဆန္ဒ ဝီရိယဖြင့် ပုညကောင်းမှု အစုစုတို့ကို ပြုကာပြုကာ အချိန်ကို ကုန်စေလိုပါသည်။ ငါ၏ အဆက်အသွယ် ကြီးကြီးငယ်ငယ်တို့လည်း ပါရမီကိစ္စ အဝဝ၌ ထက်မြက်သော စေတနာနှင့် သမ္မာဆန္ဒ ဝီရိယရှင်တို့ချည်းသာ ဖြစ်ကြပါစေ။

ပင်ကိုယ်သဘော၊ ကောင်းဆိုးရောလျက်၊ စိတ်ဇောခြယ်လှယ်၊ ဆယ့်သုံးသွယ်ကို၊ အကျယ်ရေးဖွင့်၊ ဤအကျင့်ကြောင့်၊ အသင့်စိတ်ထား၊ ဗိုလ်လူများတို့၊ တက်ကြွားဝေဆာ၊ စေတနာနှင့်၊ သမ္မာဆန္ဒ၊ ဝီရိယမျိုး၊ ကိုယ်စီနှိုး၍၊ အကျိုးရစေ၊ ငါ့အနေမှ၊ ဘဝဘဝ၊ ဖြစ်သမျှ၌၊ ဆန္ဒလည်းတင့်၊ လုံ့လရင့်လျက်၊ ဆင့်ဆင့်ဝေဆာ၊ စေတနာဖြင့်၊ ကောင်းရာထိုထို၊ ပြုစွမ်းလို၏၊ နဂိုအရင်း၊ ငါ့အသင်းလည်း၊ မယွင်း ငါ့တူ၊ စိတ်ကောင်းယူသည်၊ နိဗ္ဗာန်ထုတ်ချောက်၊ ရောက်ရန်သော်။

စိတ်ကောင်း စိတ်ဆိုး ၂-မျိုးလုံး၌ ပါသော စေတသိက်များ ပြီးပြီ။